

ZGODNJE UČENJE TUJEGA JEZIKA NEMŠČINE ZA RAZVIJANJE KOMUNIKACIJSKE KOMPETENCE PRI UČENCIH/ Albina Avsec / OŠ Gustava Šiliha Laporje

Na OŠ Gustava Šiliha Laporje že vrsto let izvajamo inovacijski projekt Zgodnje učenje tujega jezika nemščine za razvijanje komunikacijske kompetence pri učencih. Z intuitivnim izvajanjem učenja tujih jezikov smo v didaktičnem pogledu nadgradili t. i. CLIL (Content and Language Integrated Learning) kot način učenja tujih jezikov, saj smo obogatili učni jezik, v katerem razmišljamo in sprejemamo ugotovitve.

Predstavitev šole

OŠ Gustava Šiliha Laporje je enoodelčna šola in šteje 151 učencev. Zavod je središče kulturnega, jezikovnega in športnega dogajanja v kraju, trudimo se doseči čim višjo kakovost na najrazličnejših področjih življenja in dela, še posebej pa pri pridobivanju kompetenc vseživljenjskega učenja, med katere v prvi vrsti sodi timsko delo, h kateremu nas usmerja že naša vizija *Sami ne moremo narediti veliko, s skupnimi močmi pa zmoremo več*.

O projektu

V šolskem letu 2006/07 smo na ZRSŠ prijavi ino inovacijski projekt z naslovom Uvajanje tujega jezika nemščine v okviru predmetnika v 1. razredu devetletke. Naslednje leto smo morali spremeniti naslov, saj smo s projektom nadaljevali. Inicijativa je prišla od strokovnega kadra, tj. učiteljic nemščine, ki smo se sčasoma usposobile za zgodnje poučevanje tujega jezika, podprlo pa jo je vodstvo šole. In prav slednje je dokaz, da se avtoriteta in osamosvajanje ne izključujeta, temveč lahko hodita z rama ob rami.

Vedeli smo, da so pri ZGTJ zelo pomembne metode in tehnike učenja tujega jezika. Učna snov se predstavi in utrjuje vizualno, slušno in kinestetično, otrokom jo približamo s slikami, mimiko, praviimi predmeti. Uporablja se veliko raznolikih aktivnosti, pri katerih otroci pojejo, se igrajo, poslušajo zgodbe, usvajajo rime, dialoge, ustvarjajo z rokami, z lutkami.

Konkretni končni cilj IP-ja za našo šolo je bistveno večje znanje, če se otrok uči tujega jezika devet let. Bližina sosednje Avstrije povečuje pomen nemščine za vse poklice, tako za kmeta, mehanika, frizerja, strojnega tehnika, kot tudi za univ. dipl. strojnika idr., ki se bodo vsekakor srečevali z nemško govorečimi partnerji.

Izvedba

Tako kot nemščino na šoli že od prvega razreda naprej poučujemo angleščino, tj. v krajših sklopih, da maksimalno motiviramo otroke, le da ZGTJ angleščine nismo prijaviili kot IP.

In kako učenci usvajajo tuji jezik na naši šoli? Otroci se učijo nemščine znotraj samega pouka, saj učno snov različnih predmetov usvajajo skozi tuji jezik 3-krat po 15 minut pri pouku matematike, spoznavanja okolja in glasbene vzgoje, v 2.–5. razredu pa 20 in 25 minut tedensko pri pouku spoznavanja okolja, glasbe, matematike, gospodinjstva, športne in likovne vzgoje, naravoslovja in tehnike. V razredu sta vedno prisotni obe učiteljici, učiteljica razrednega pouka in učiteljica nemščine, pri čemer slednja govori izključno nemško, medtem ko prva nikoli ne prevaja, temveč prevzame zgolj vlogo asistenta. CLIL pristop pomeni veliko spodbudo za aktiviranje vseh učencev, saj je s tem, ko poteka nek del učne situacije v jeziku, ki ni učni jezik, ritem dela drugačen kot pri rednem pouku, kar je odlična priložnost za tiste učence, ki potrebujejo nekaj več časa za razmislek, preden odgovorijo ali odreagirajo. Dodatni jezik torej ni cilj, temveč sredstvo za doseganje predpisanih ciljev, ki so učencem pri pouku že poznani, zato so za delo bolj motivirani in tudi bolj sproščeni pri komunikaciji. V inovacijskem projektu je bila dosežena 4. raven novosti, saj smo s kombinacijo že znanih elementov oblikovali novo celoto, nov model za ZGTJ, in sicer s pomočjo CLIL-a, krajših časovnih vložkov, prisotnostjo dveh učiteljic in umeščenostjo v urnik, tj. med poukom in ne po njem. Če smo prvo leto začeli s poučevanjem pri SPO, MAT in GVZ (model a OŠ Gustava Šiliha Laporje), smo časovni potek trikrat petnajst minut od drugega razreda naprej strnili na dvakrat dvajset oz. petindvajset minut tedensko (model b OŠ Gustava Šiliha Laporje). V drugem do petem razredu poteka CLIL tudi pri GOS, LVZ, NIT in ŠVZ, odvisno od vpetosti v urnik predmetnih učiteljic nemščine, ki izvajajo ZGTJ. Prav tako se izvaja v vseh fazah učne ure, ne le v fazi utrjevanja. Postavitev jezikovne kopeli v konkretno učno situacijo za učence pomeni varen učni prostor, v katerem se počutijo sprejete, zato je njihova pripravljenost na sprejemanje večja.

Rezultati

Odgovor na raziskovalno vprašanje *Kako zgodnje učenje tujega jezika pripomore k večji komunikativnosti in hitrejšemu odzivanju vseh učencev v konkretnih učnih situacijah* smo iskali skozi naslednje cilje:

Cilj 1: Spodbuditi intuitivno učenje tujega jezika v kontekstualni učni situaciji pri predmetih (SPO, GVZ, MAT, NIT, GOS, LVZ in ŠVZ).

Učenci razumejo posredovano in se z jezikovno dimenzijo ne ubadajo. Tako se je npr. pripovedovanje zgodbic, ki se navezujejo na izkustveni svet otrok, izkazalo za zelo učinkovito, saj se otroci ne »potopijo« le v zgodbo, temveč tudi v jezik in ponotranjijo ključne pojme in dialoge. Zelo pomembno je, da pripovedujemo naravno in da pripoved podkrepimo z dejanji, gestikulacijo, realnimi predmeti itd.

Cilj 2: Z izvajanjem krajših konkretnih govornih situacij spodbujati pri učencih razvoj komunikacijskih in socialnih kompetenc. Ker so učenci obkroženi z nemščino večkrat na teden in jim je to običajna stvar, je jezikovna kopel v nemškem jeziku sproščeno vpeta v pouk, kar se pozna predvsem pri tem, da učenci nimajo treme pred govorjenjem v tujem jeziku. Četudi ne razumejo vsake besede, se ne obremenjujejo s tem, saj smisel razberejo iz konteksta.

Cilj 3: Ustvarjati bogate učne situacije za večje aktivno sodelovanje učencev.

Metode in sredstva so raznolika, izbrana v skladu z zastavljenimi cilji (rajalne in gibalne igre, pesmice, glasbene dramatizacije, poslušanje in pripovedovanje pravljic, družabne igre in igre s pravili, didaktične igre, igre vlog) ter prispevajo k izredni motiviranosti otrok za dejavnosti in učenje tujega jezika.

Cilj 4: Spodbujati veččutno zaznavanje in odzivanje učencev na učne situacije.

Zaradi intuitivnega načina dela otroci pridobivajo pozitiven odnos do tujega jezika v

naravnem, igrivem ozračju. Aktivno sodelovanje v njih vzbudi veselje do učenja tujega jezika. Opaziti je sproščeno govorno nastopanje, hkrati pa se učenci vedno znajdejo v novih situacijah. Učenci radi izvajajo različne socialne igre, prevladujejo igrive metode in oblike dela, tako da učenci samozavestno in brez strahu usvajajo tuj jezik, v našem primeru nemščino. Same učne situacije se predstavijo vizualno, slušno in kinestetično, tako da maksimalno izkoristimo pozornost učencev tudi glede na njihove različne učne stile (vidni tip, telesno-gibalni tip, slušni tip).

Novi pristopi

Učenci se pri nemščini igrajo, pojejo, plešejo in se skratka zabavajo. Taka vrsta poučevanja je novost v slovenskem prostoru, saj smo bili prvi, ki smo se lotili integriranega načina poučevanja (v sklopu pouka) na razbit način (večkrat po malo). Da je tak način učenja uspešen in ploden, so pokazali tudi rezultati preizkusov znanja v sklopu pilotskega projekta Uvajanje tujega jezika v prvem triletju, kjer je bilo jasno videti, da so odstopanja v znanju ogromna. Težko je bilo začeti, prepričati nekatere učiteljice v pomen načrtovanja in evalviranja, pa vendar vse učiteljice tujega jezika potrjujejo, da nam je skupno načrtovanje z učiteljicami razrednega pouka vselej v veliko pomoč. Seveda pa se je za potrebno izkazala tudi izmenjava dobre prakse, dodatno izobraževanje in svetovanje konzulentke.

Za učitelje pomeni projekt individualno strokovno rast s pridobivanjem izkušenj tako v samem procesu timskega načrtovanja in evalviranja opravljenega dela, kakor tudi pri izvedbi samega CLIL-a. V okviru timskih sestankov smo dosegli, da so učitelji začutili potrebo po timskem sodelovanju, zato smo jo umestili v urnik. Izvajanje našega modela smo razširili na več predmetov, glede na vsebine, ki so ustrezne CLIL-u. Zato je urnik izvajanja jezikovne kopeli fleksibilen. Jezikovna kopel poteka z intenzivno diferenciacijo in individualizacijo vsebin in metod. Naredili smo načrt po vertikali, katere vsebine se obravnavajo v posameznem razredu, da zagotovimo večjo sistematičnost. Samo timsko delo poteka na ravni celotne šole, in sicer enkrat tedensko pri učnih skupinah od 7. do 9. razreda, vsakih štirinajst dni na aktivih učiteljev po triletjih, večkrat letno (sproti, po potrebi) pri vseh projektih, ki potekajo na šoli.

Seminarji za izvajalce

Izvajamo tudi predstavitve učnih ur in projektov za učitelje drugih šol na seminarjih



o ZGTJ, letos smo bili povabljeni na okroglo mizo *Učenje in poučevanje tujih jezikov v prvem triletju osnovne šole – vloga posameznih deležnikov v procesu učenja v šolskem okolju in njihova povezanost z dejavniki uspešnega učenja tujega jezika*, ki sta jo na strokovnem posvetu *Večjezičnost za danes in jutri: Novosti in razvojne zamisli* na Brdu pri Kranju vodili dr. Karmen Pižorn s Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani in mag. Katica Pevec Semec z Zavoda RS za šolstvo. S strokovnim prispevkom smo se predstavili tudi na Tržnici znanja na OŠ Preserje pri Radomljah. Predstavljena novost je namreč obogaten osnovnošolski kurikulum z integriranim poučevanjem tujega jezika in vnosom večjezične in medkulturne dimenzije. V ospredju je otrok, ki pridobiva pozitiven odnos do tujega jezika v naravnem, igrivem ozračju, aktivno sodelovanje v njem vzbudi veselje do učenja tujega jezika, gradi pa se tudi njegova samozavest.

Namesto zaključka

V času globalizacije in narodne mobilnosti se vsi dobro zavedamo, kako pomembno je znanje tujih jezikov. Da bi našim učencem odpirali vsa vrata, jim torej ponujamo dva tuja jezika že od prvega razreda naprej.

Literatura

- Balek, S. (et al.), Jazbec, S. (ur.), (2010). Pot v večjezičnost – zgodnje učenje tujih jezikov v 1. VIO osnovne šole. Zgledi CLIL-a. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. <http://www.zrss.si/pdf/vecjezicnostclil.pdf>. [Dostop 2. 11. 2012].
- Brumen, M. (2004). *Didaktični nasveti za začetno poučevanje angleškega in nemškega jezika*. Ljubljana: ZRSŠ.

Edelenbos, P. (et al.) (2006). The main pedagogical principles underlying the teaching of languages to very young learners: http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/young_en.pdf [Dostop 2. 11. 2012].

Lipavec Oštir, A. (et al.); Lipavec Oštir, A., Jazbec, S. (ur.) (2010). Pot v večjezičnost – zgodnje učenje tujih jezikov v 1. VIO osnovne šole. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. <http://www.zrss.si/pdf/vecjezicnost.pdf> [Dostop 6. 11. 2012].

Marjanovič - Umek, L. (1990). *Mišljenje in govor predšolskega otroka*. Ljubljana: DZS.

Pižorn, K. (2009). *Dodatni tuji jeziki v otroštvu*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

